

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник аварійно-рятувальної частини
з ліквідації наслідків надзвичайних
ситуацій Мобільного рятувального
центру швидкого реагування ДСНС
України

Сергій СЕВЕРЕНЧУК

« ____ » _____ 2024 р.

**Методична розробка
проведення нічних перевірочних занять з рятувальниками
навчальних груп №3, 4, 5 Мобільного рятувального центру швидкого реагування
ДСНС України**

21-24.10.2024 р.

Тема: «Пошук постраждалого за умовними координатами. Надання першої домедичної допомоги. Транспортування до карети швидкої допомоги за допомогою рятувальних нош.»

Навчальна мета: навчання і виховання особового складу, який безпосередньо залучається до ліквідації НС, спрямована на підвищення його професійних знань, формування вмінь і навичок керування силами і засобами при ліквідації НС в нічний час.

Час проведення: 3 години

Місце проведення: навчальний полігон

Навчально-матеріальне забезпечення: методична розробка

Нормативно-правові акти і література: Інтернет ресурс.

Порядок проведення заняття:

№ з/п	Питання що відпрацьовуються	Короткий зміст	Методи чні вказівки
1	Організаційні заходи.	Шикуння, прийом рапорту, перевірка зовнішнього вигляду. Оголошення теми та мети заняття. Нагадування правил безпеки праці.	Час: 5хв.
2	Перевірка знань.	1. Пошук постраждалого за умовними координатами. 2. Надання першої домедичної допомоги. 3. Транспортування до карети швидкої допомоги за допомогою рятувальних нош.	Час: 5хв.
3	Відпрацювання вправи.	<p>1. Пошук постраждалого за умовними координатами.</p> <p>Що таке GPS?</p> <p>GPS-пристрій чимось схожий на мобільний телефон, за виключенням того, що він приймає радіосигнал не від компанії оператора мобільного зв'язку, а від супутників, які обертаються навколо Землі. Отримуючи ці сигнали від супутників, GPS-пристрій може вирахувати своє місце знаходження на планеті. Він записує це місце у вигляді координат — двох довгих чисел. Одне число каже нам, як далеко ми на Захід чи Схід від нульового меридіану — довгота. Інше — як далеко ми знаходимось на Північ чи Південь від екватора — широта.</p> <p>Кожне місце на Землі має унікальні географічні координати.</p> <p>Наприклад: -8.639298 Широта, 116.311607 Довгота — місце знаходження міста Ломбок, Індонезія.</p> <p>Ввімкнення GPS</p> <p>Перед тим, як ви увімкнете ваш GPS, вийдіть на вулицю, туди де ви матимете чисте небо над головою. Тому що GPS визначає ваше місцезнаходження отримуючи сигнал від супутників, він не буде працювати у приміщенні.</p> <p>З правого боку вашого GPS, натисніть та утримуйте клавішу Power. GPS увімкнеться та покаже вам сторінку Satellites (Супутники). Ви повинні побачити щось схоже на малюнок знизу. Ваш GPS шукає сигнали від супутників. Коли він отримає сигнали від трьох чи більше супутників він зможе визначити місце вашого перебування.</p> <p>Після того, як ваше місцезнаходження буде визначено, сторінка Satellite (Супутники) зникне і ви побачите головне меню.</p> <p>GPS має кілька різних екранів та меню, які дозволяють вам робити різні речі. Для переходу між екранами натисніть кнопку позначену "X", прями над кнопкою "power" на правому боці пристрою. Ця кнопка також дозволяє повернутись до попереднього екрана. Якщо ви натиснули щось помилково і бажаєте скасувати останню дію чи повернутись назад – натисніть кнопку "X".</p> <p>Натискаючи кнопку X, ви зможете переміщатись між</p>	Час: 25 хв.

різними екранами, які будуть схожими на ці:
GPS all

Якщо ви повернетесь до сторінки Satellites (Супутники), ви зможете побачити, що ви отримуєте дані від трьох чи більше супутників. У верхньому лівому куті — ваші координати, широта та довгота.

Перейдіть на сторінку Map (Мапа) і ви побачите на мапі де ви знаходитесь. Якщо ви додасте мапи від OSM у ваш GPS, ви зможете побачити дороги та інші місця. Якщо ні — мапа виглядатиме як чистий аркуш. Змінійте масштаб натискаючи стрілки “вгору” та “вниз” на лівому боці GPS.

Інформація про те як отримати мапи OSM для вашого пристрою Garmin та як встановити їх знаходиться на сторінці Вікі – Мапи OSM на пристроях Garmin

Треки та маршрутні точки

Ваш GPS записує інформацію двох видів, що є корисною для створення мап чи збереження координат різних місць. По-перше, він дозволяє вам зберігати ваше положення в пам'яті GPS. Коли ви зберігаєте положення, координати будуть збережені з певною назвою. Наприклад: ваше перша збережена точка буде називатись 001, друга 002 й так далі. Коли ви зберігаєте точку, ви можете записати її номер на клаптику паперу, щоб потім згадати що це таке, додавши будь-які примітки. Збережені місця у вашому GPS будуть називатись — waypoints (маршрутні точки).

По-друге, ваш GPS може зберігати те, що називається tracks (треки). В той час, як маршрутна точка тільки вказує на певне місце, трек зберігає набір місць по яких ви рухаетесь. Наприклад: до треку запишеться ваше місце знаходження кожної секунди, чи через кожен метр, і в результаті ви отримаєте шлях, який складається із послідовності точок в яких ви були. Треки корисні для нанесення на мапу об'єктів, які наносяться лініями, чи полігонами, таких як дороги чи поля.

Збереження вашого місцезнаходження.

- Для збереження вашого місцезнаходження натискайте на кнопку “X” доки не дістанетесь Головного меню (Main Menu). Використовуючи джойстик зробіть так, щоб “Mark” (Позначити) підсвітілось на екрані. Натисніть на клавішу джойстику для відкриття сторінки “Save Waypoint” (Зберегти маршрутну точку).

- Ви можете побачити на цій сторінці інформацію про дорожню точку, яку ви зберігаєте. Перш за все назву. Якщо це ваша перша точка, можливо, ви побачите “001”. Це номер, який вам потрібно занотувати на папері поруч з інформацією, яку ви зібрали про об’єкт. Далі ви можете побачити час та дату створення точки. Нижче будуть координати та висота.
- Використовуйте джойстик для переміщення до кнопки “OK” в нижній частині екрану. Натисніть джойстик для збереження точки. Переконайтесь, що записали номер точки поруч із зібраними даними до вашого записника.

- Натисніть кнопку “X” для повернення до сторінки з мапою. Ви повинні тепер бачити вашу точку на мапі.

УВІМКНЕННЯ ЗАПISУ ТРЕКІВ

Тепер, коли ми знаємо, як зберігати точки, ми навчимося, як вмикати та вимикати запис треків. Коли запис треків увімкнено, ваш шлях буде записуватись автоматично. Візьміть собі за правило вмикати запис треків перед початком дослідження території та вимикати запис після його закінчення. Потім ви зможете подивитись на комп'ютері на свій шлях. Якщо ви бажаєте нанести дорогу, як вона проходить по місцевості, добре поставити точку на її початку та в кінці, записати у записник назву, тип та іншу важливу інформацію про дорогу.

- Для увімкнення запису треків, натискайте на кнопку “X” доки не перейдете на сторінку Track Log (запис треків).

- Якщо ви бажаєте очистити журнал треків від раніше зроблених записів, використовуйте джойстик для виділення кнопки “Clear” (Очистити) та натисніть на джойстик. На смужці вгорі повинно з’явитись — “0%”.
- Для увімкнення запису треків, перемістіться джойстиком до кнопки “On” (Ввімкнути) та натисніть на джойстик. Тепер ви зможете записати трек вашого шляху.
- В пункті меню “Set up” (Налаштування), ви також можете задати проміжки часу чи відстань через які буде відбуватись збереження координат. Встановлення часових інтервалів дозволить вашому GPS-пристрою записувати ваше місцезнаходження через вказані проміжки часу. Якщо ваш GPS обладнаний картою пам’яті, ви можете встановити інтервал в 1 секунду,

що означатиме, що кожної секунди координати вашого пересування будуть додаватись до треку. Це особливо корисно, якщо потрібно провести докладне дослідження місцевості.

- Натисніть кнопку “X”, щоб повернутись до сторінки з мапою. Під час вашого пересування ви побачите, як записується ваш шлях у вигляді набору точок.

2.Надання домедичної допомоги постраждалим.

- під час надання домедичної допомоги постраждалим необхідно використовувати захисні рукавички, ватно-марлеві пов'язки, максимально гарантуючи особисту безпеку;

- первинний (швидкий) огляд постраждалого здійснюється у такій послідовності – голова, шия, грудна клітка, живіт, стегна, гомілки та стопи, плечі, передпліччя та кисті, спина;

- на початку первинного огляду потрібно зафіксувати шийний відділ хребта постраждалого;

- під час первинного огляду постраждалого потрібно звернути увагу на: стан одягу, сліди волочіння, забруднення, ПММ, сліди крові, шлункового вмісту; сліди уколів у ліктьових згинах, ножові, вогнепальні поранення, uszkodження шкіри, внаслідок контакту тіла з провідником електричного струму;

- під час первинного огляду постраждалого потрібно оцінити його вітальні функції: ознаки біологічної смерті (трупні плями, задубіння м'язів, тьмяні, сухі очні яблука); травми, не сумісні з життям (ампутація частини тулуба, розтрощення черепа тощо); ознаки клінічної смерті (відсутність дихання, серцебиття); ознаки гострої серцевої і легеневої недостатності (часте, переривчасте дихання або дуже рідкісне дихання, різка блідість шкіри); ознаки масивної крововтрати (множинні рани, видима тривала кровотеча, калюжа крові під постраждалим або масивне просочення одягу кров'ю, бліді шкірні покрови);

- рівень свідомості постраждалого можна визначити поставивши йому послідовно два запитання: «Що сталося?» і «Де болить?». З відповіді на питання «Що сталося?» можна отримати таку інформацію про стан постраждалого: не відповідає – відсутність свідомості (важка черепно-мозкова травма, тяжке отруєння, клінічна смерть) або людина з порушенням слуху (мовлення); не пам'ятає – амнезія (легка черепно-мозкова травма, отруєння, у тому числі алкоголем або наркотиками); відповідь буде правильно, але односкладово, уповільнено – шок (шукати джерело кровотечі або важку скелетну травму);

якщо відповідь буде правильно, але короткими, уривчастими фразами – проблеми з диханням (травма грудної клітини, можливо, з пошкодженням легенів); відповідає збуджено, занадто докладно – починається шок (шукати джерело кровотечі, не виключати наслідків

емоційного стресу); Якщо постраждалий відповідає на перше питання, то з відповіді на питання «Де болить?» можна припустити про стан постраждалого таке: чи є у постраждалого грубі порушення чутливості пошкоджених кінцівок (є чи немає у постраждалого травми спинного мозку); чи може постраждалий точно вказати джерело болю (тобто підтвердити знайдене явне пошкодження); постраждалий зможе вказати на невидиме оком пошкодження, що заподіює йому найбільше страждання;

- вторинний огляд постраждалого проводиться на безпечній відстані від місця аварії, під час якого потрібно:
1) вислухати скарги постраждалого на біль, утруднений подих, втрату чутливості; 2) оглянути постраждалого і виявити можливі ознаки: ушкодження кісток кінцівок, таза, хребта, ребер і грудної клітки; проникаючих поранень живота; наявність ран і саден (подряпин); обморожень; опіків; 3) визначити можливі ознаки синдрому довготривалого стиснення тканин та вжити заходів профілактики; 4) визначити можливі ознаки переохолодження та вжити відповідних заходів; 5) звернути увагу на: запах алкоголю з рота; адекватність поведінки та блідість шкіри;

- якщо вилучення постраждалого з пошкодженого ТЗ затягується, то його потрібно накрити ковдрою, термопокривалом тощо для підтримування тепла тіла та запобігти переохолодженню;

- невідкладні дії у станах, які безпосередньо загрожують життю постраждалого: клінічна смерть – негайно розпочати СЛР; зовнішня кровотеча – перетиснути артерію рукою й накласти джгут; проникаючі поранення шиї і грудної клітки – закрити доступ повітря до рани долонею, а потім пластиром або спеціальною пов'язкою; синдром довготривалого стиснення – прикласти холод на стиснуту кінцівку, туго забинтувати та накласти джгут вище місця стискання і тільки потім звільнити кінцівку, запропонувати постраждалому пити; Переломи кісток кінцівок – при закритому переломі знерухомити кінцівку, наклавши холод на травмоване місце. При відкритому переломі – зупинити кровотечу, знерухомити кінцівку;

- тільки після надання домедичної допомоги в достатньому обсязі допускається приступати до вилучення постраждалого з ТЗ;

- у випадках клінічної смерті необхідно швидко витягти постраждалого з пошкодженого ТЗ та розпочати реанімаційні заходи.

3. Транспортування до карети швидкої допомоги за допомогою рятувальних нош.

Транспортування потерпілого по горизонтальній поверхні можна виконувати на руках, на медичних ношах, волочильному коробі, пневматичних ношах, підручних засобах.

		<p>Потерпілий укладається на ноші методом «через паралельні бруси» або методом «натаскування». В обох випадках для виконання цієї операції потрібно не менше ніж троє рятувальників, вони розподіляються вздовж тіла потерпілого рівномірно та обережно піднімають його. Потерпілий повинен бути надійно закріплений до тих засобів, якими його переносять. Закріплення виконується за допомогою спеціальних пасків, які є на засобах для перенесення, або за допомогою рятувальної мотузки.</p> <p>Якщо в транспортуванні беруть участь кілька рятувальників, вони повинні діяти узгоджено, єдиною групою. Для цього призначається командир групи, який керує діями рятувальників. Командир розподіляє рятувальників відповідно до обраних способів перенесення за зростом та фізичною силою. Необхідні при транспортуванні команди поділяються на попередні та виконавчі. Наприклад, по команді «Взяти» рятувальники беруть ноші, по команді «Підняти» рятувальники піднімають ноші і ін. Під час перенесення нош рухатися треба не в ногу. Для перенесення нош через перешкоди потрібно шість рятувальників, які парами по черзі переходять через перешкоду, пересуваючи ноші вперед.</p>	
4	Підбиття підсумків.	<p>Дати оцінку рівню підготовленості особового складу. Вказати на характерні помилки. Оголосити оцінки. Відповісти на запитання.</p>	Час:10 хв.

Методичну розробку підготував:

Заступник начальника аварійно-рятувальної частини з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

к-н сл. ц. з.

_____

Віталій КАМАДАДЗЕ

(підпис)

_____ 20__ р. _